

Tvangsarbejdsstraf og Tvangsarbejdsanstalter i Danmark.

De nuværende Tvangsarbejdsanstalter i Danmark skyldes i det væsentlige Loven af 3. Marts 1860 deres Tilblivelse. Der fandtes dog alt tidligere Tvangsarbejdsanstalter i København og Odense. Planen for Fattigvæsenet i København af 1. Juli 1799, som først regulerer Tvangsarbejde her i Landet, udtaler i § 127, at den, som betler og søger Almisse paa ulovlig Maade, skal hendømmes til det Tvangsarbejdshus, Fattigvæsenet indretter, og bestemmer derhos i § 130, 1ste Stykke, at der i Tvangsarbejdshuset skal indrettes Arbejdsstuer og ensomme Fængsler. Disse sidste er navnlig bestemte for dem, som dømmes for gentaget Betleri, og for dem, der skulle straffes for Forseelser, begaaede i selve Tvangshuset. I samme §'s 12te Stykke siges det, at der skal ses hen til, at Tvangshuset bliver en sand Forbedringsindretning, hvor de, som indsættes, kan i den Tid, de der henbringe, anføres til Orden, Sædelighed og Arbejdsomhed, og hvorfra de kan gaa ud med Forsæt til at ernære sig lovligt. Efter samme Principper indrettedes senere i Henhold til kgl. Rescript af 11. Juni 1817 Tvangshuset i Odense, der ved Plakat af 21. Decbr. 1825 udvidedes til at være Straffested for Betlere og usædelige og genstridige Fattiglemmer i hele Fyns Stift og ved Forordn. 21. Aug. 1829 § 6, tillige for Løsgængere i Fyns Stift. I Landets øvrige Egne skulde i Følge den nævnte Forordning

Betlere og Løsgængere indsættes til Fængsel paa sædvanlig Fangekost eller Fængsel paa Vand og Brød og i Tilfælde af Gentagelse enten paa Vand og Brød eller i Forbedringshuset. Opholdet her og i Tvangsarbejdshuset regnedes lige med Hensyn til Tiden, 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød i et Arresthus lig 1 Maaned i Tvangshus. Plakaten af 9. Oktbr. 1833 bestemte, at de i Forordn. af 21. Aug. 1829 foreskrevne Straffe for Betleri skulde anvendes i København med den Forandring, at Hensættelse i Tvangsarbejdsanstalt træder i Stedet for Fængsel paa Vand og Brød og Fængsel paa sædvanlig Fangekost, hvor disse Straffe efter Forordningen kunde komme til Anvendelse.

Ensomt Fængsel i Tvangsarbejdshus omtales stadig i Lovgivningen som en Nødvendighed, hvortil der hyppig er Anledning, og der gives Direktionen en vis Raadighed over Anvendelsen.

Ved Loven af 3. Marts 1860 ophørte Forbedringshusarbejde som Straf for Løsgænger og Betleri. Denne Lovs Regler om Straf for disse Lovovertrædelser medførte, at der indrettedes Tvangsarbejdsanstalter over hele Landet. Det udtales i de Lovforslaget ledsagende Motiver, at Erkendelsen af, at de foreskrevne Straffe for Løsgænger og Betleri ere altfor strenge, og at det er uheldigt at overfylde Strafanstalterne med de for ommeldte Forseelse domfældte Personer, har ledet til at søge de gældende Straffebestemmelser ændrede. I Motiverne til § 4 siges det, at den nedsatte Straffelovskommission anser Tvangsarbejde for en særdeles hensigtsmæssig og passende Straf for Løsgænger og Betleri og henstiller til Justitsministeriet at virke hen til, at Straffen for de nævnte Forseelser kan afsones med Arbejde i saadanne kommunale Arbejds- og Fattighuse, navnlig Amtsfattighuse, hvor der kan gives Lejlighed til at afsondre de paagældende fra de derværende Fattiglemmer og sætte dem under et strengere Tilsyn. Lovens § 4 udtaler, at Justitsministeriet bestemmer, hvilke Fattig- og Arbejdshuse, der i denne Henseende skulle anses som

Tvangsarbejdshuse, samt af hvilke Jurisdiktioner de kunne benyttes. I Motiverne til § 1 hedder det, at Justitsministeriet har fundet det rettest kun at opstille Substitution af Tvangsarbejde for Fængsel paa Vand og Brød som en fakultativ Bemyndigelse for Domstolene, fordi hin Straf for mange Løsgængere vil være mindre følelig.

Lovgivningens Synspunkt har saaledes stadig været det, at Tvangsarbejde er en reformatorsk Straf, og at de Tvangsarbejdsanstalter, hvori Straffen udstaas, er Strafanstalter og ikke blot Depoter, hvori man for en Tid anbringer de paagældende for saalænge at være i Fred for dem. Imidlertid kan det ikke nægtes, at denne Opfattelse af Tvangsarbejdets Karakter af Straf ikke i den praktiske Udførelse har formaaet at gøre sig stærkt gældende. Naar Straffen for Betleri og Løsgængerer hidtil havde været en Opgave, for hvis Udførelse Staten direkte havde draget Omsorg, vilde det have været det naturlige, at Loven af 1860 havde fastholdt dette Synspunkt og paabudt Tilvejebringelsen af en eller flere Statstvangsarbejdsanstalter. Man valgte imidlertid den Vej at overdrage Kommunerne at tilvejebringe de fornødne Betingelser for Tvangsarbejdsstraffens Afsoning. I Motiverne til § 4 siges der herom, at man tør haabe, at Kommunerne, naar Omsorgen for Løsgængere og Betlere ikke længere gennem Strafanstalterne kan væltes over paa Staten, ville lade sig det være magtpaaliggende ved hensigtsmæssige Foranstaltninger at virke hen til, at de for de nævnte Forseelser fastsatte Straffe faa deres rette Betydning, og Meningen hermed er, at det bliver Kommunernes Sag at indrette Tvangsarbejdsanstalter. Samtidig med, at man taler om Straf, synes den Anskuelse at lyse frem, at Løsgængere og Betlere ere en Art Fattige, for hvem Omsorgen ligesom for andre Fattige maa paahvile Kommunerne, men man kommer da let til at betragte de af Kommunerne indrettede Tvangsarbejdshuse som blotte Depoter for arbejdssky Fattige. Havde man i Loven af 1860 betragtet Tilvejebringelsen af Tvangsarbejdsanstalter

som en Opgave, der maatte paahvile Staten, vilde man sikkert straks have naaet at give Tvangsarbejdsstraffen en langt større Betydning, end det hidtil er lykkedes.

Ved Loven af 10. April 1874 om Modarbejdelse af vernerisk Smitte og Loven af 15. Maj 1875 om Tilsyn med fremmede og rejsende er Tvangsarbejde blevet indført som Straf for visse deri omhandlede Forseelser. Endelig er Kredsen af de Tilfælde, i hvilke Tvangsarbejde kan finde Anvendelse som Straf, ved Lov af 11. Maj 1897 udvidet til i visse Tilfælde at omfatte Personer, der have udøvet Vold mod sagesløs Person. Ved Indenrigsministeriets Cirkulære af 30. Juni 1887 bestemtes det, at de kommunale Arbejdsanstalter, forsaavidt de benyttes som Tvangsarbejdsanstalter til Afsoning af Straf, ere underkastede Tilsyn af Overinspektøren for Fængselsvæsenet.

En betydningstuld Forandring i de bestaaende Forhold blev foranlediget ved Fattigloven af 9. April 1891. I Lovens § 33, 1ste St. bestemmes det, at der senest inden 1. Jan. 1897 skal til Brug for hver Amtsraadskreds og de i Forbindelse med samme staaende Købstæder findes mindst en bekvemt beliggende Tvangsarbejdsanstalt af passende Størrelse, i hvilke de Personer kunne hensættes, der efter de ovennævnte Love dømmes til Tvangsarbejde eller efter Fattiglovens § 41 straffes med Tvangsarbejde. I § 33, 2. St. siges, at Justitsministeriet afgør, om en Anstalt kan benyttes som Tvangsarbejdsanstalt og at ligeledes Godkendelse af Planer og Reglementer for en saadan Anstalt henhører under Justitsministeriet. § 41, 1. St. bestemmer, at Fattigbestyrelsen paa det Sted, hvor de Personer, som nyde offentlig Fattighjælp og have forset sig, have Ophold, med Samtykke i hvert enkelt Tilfælde af Politimesteren (i Kbhvn. Politidirektøren) kan ikende Straf af Hensættelse i Fængsel eller til Tvangsarbejde, dog ikke udover et Tidsrum af 6 Maaneder for Forseelser, der stride mod Orden og Sædelighed, samt for anden offentlig eller huslig Udyd eller Uorden. § 41 2. St. bestemmer, at Justitsministeriet kan indvilge i,

at der i Reglementer for Tvangsarbejdsanstalter optages Bestemmelse om, at Anstaltens Bestyrelse efter dertil af Stedets Politimester i hvert enkelt Tilfælde meddelt Samtykke for grovere Uordner kan ikende Lemmerne Cellestraf, dog ikke for længere Tid end højst 2 Maaneder, at denne Straf efter Omstændighederne kan skærpes ved Forbrydelse af Overarbejdspenge eller Nægtelse af at anvende disse eller med Udelukkelse fra Arbejde, det sidste dog kun for en Tid af højst 14 Dage, samt at Anlæggelse af Spændetrøje kan bringes til Anvendelse under de i Arrestreglementet af 7. Maj 1846 Litr. B § 12 angivne Betingelser paa Lemmer, hvem Cellestraf er ikendt. § 67 ophæver Plakaten af 14. Decbr. 1810 og de mod Loven stridende Bestemmelser i Plan for Fattigvæsenet i København af 1. Juli 1799 saavel som alle hidtil gældende Lovbud, der ere i Strid med nærværende Lov.

Efter Fattiglovens anførte Bestemmelser blev det nødvendigt at gøre de alt bestaaende Tvangsarbejdsanstalter til Genstand for en nøje Undersøgelse for at bringe saavel Bygningerne som ogsaa de for Anstalterne gældende Reglementer i Overensstemmelse med Lovens Bydende og samtidig at tilvejebringe nye Tvangsarbejdsanstalter i de Dele af Landet, hvor der ikke alt fandtes saadanne. I Cirk. af 19. Septbr. 1893 anmodede derfor Justitsministeriet samtlige Amtmænd om at gøre det til Genstand for Overvejelse, hvorledes Fattiglovens Forskrifter rettest kunde ske Fyldst for de respektive Amtsraadskredse med tilhørende Købstæder. Ministeriet udtalte, at samtlige alt approberede Planer og Regulativer for de bestaaende Anstalter ikke mindre end Planer og Regulativer for de ny Anstalter, som Fattiglovens Efterkommelse vilde gøre fornødne, vilde være at forelægge Justitsministeriet til Godkendelse, og at man maatte finde det ønskeligt, at der i de paagældende Anstalter findes Celler, bestemte til Natteophold for de i Anstalten hensatte Personer, samt at der tillige bør ind-

rettes et ikke for ringe Antal Celler, bestemte til Ophold Dag og Nat.

Ved Gennemførelsen af den Reform af Tvangsarbejdsanstalterne, der herefter har fundet Sted, rettedes Bestræbelserne paa ikke alene at ændre den bestaaende Tilstand paa saadanne Punkter, hvor Fattiglovens Bestemmelser ligefrem krævede det, men ogsaa paa at skabe den nødvendige Ensartethed i Anstaltens Indretning og Ledelse, for i videst muligt Omfang at tilvejebringe en Ordning, der kunde gøre Tvangsarbejdsanstalterne til virkelige Strafanstalter, indrettede med saa megen Hensyntagen til moderne penitentiære Krav, som Forholdene tillod det, saaledes at man kunde naa et bedre Udbytte af Tvangsarbejdsstraffen end hidtil. Disse Bestræbelser paa at tilvejebringe en mere tilfredsstillende Ordning maatte selvfølgelig medføre ret betydelige Udgifter for de kommunale Autoriteter, der derfor søgte at begrænse Reformens Omfang, navnlig i saadanne Tilfælde, hvor det gjaldt om videregaaende Ændringer, der ikke havde direkte Hjemmel i Lovgivningens Bestemmelser, men beroede paa Ønsket om fornøden Hensyntagen til de andetsteds godkendte Principper ved Indretningen af slige Anstalter. Navnlig Kravet om natlig Isolering af Tvangsfanger, der om Dagen arbejde i Fællesskab, stødte paa en ikke ringe Modstand hos flere Amsraad, skønt Isolation om Natten alt i lang Tid, saavel heri Landet som andetsteds, har været anerkendt som ganske nødvendig for Straffanger, om end Arbejdet om Dagen sker i Fællesskab. Har det end været nødvendigt for at opnaa Fremgang at gøre Indrømmelser og at slaa af paa de Krav, der naturlig frembyde sig til Opfyldelse, er Omordningen af Landets Tvangsarbejdsanstalter dog nu bragt til Afslutning og gennemført i det Omfang, som den gældende Lovgivning overhovedet tillader.

Om de ovenfor berørte Grundsætninger, der have været de ledende og have fundet Udtryk ved Omordningen

og Nyindretningen af de nu bestaaende Tvangsarbejdsanstalter, skal følgende Bemærkninger fremsættes.

Tvangsarbejdsstraffen tilstræber ligesom Strafarbejdsstraffene at modvirke de forbryderiske Tilbøjeligheder hos den straffede gennem en dertil egnet Behandling. Anstalterne ere derfor, som tidligere bemærket, ikke at betragte som blotte Depoter for Løsgængere, Betlere, Voldsmænd o. l., hvori disse uskadeliggøres saalænge som muligt. Dommerne (Fattigbestyrelse og Politimester) bør derfor ikke, hvor der er givet dem Valget mellem Tvangsarbejde og Fængsel paa Vand og Brød eller andet Fængsel, anvende den førstnævnte Straf paa Individier, der maa anses for utilgængelige for reformatorsk Indflydelse. At det heller ikke er ønskeligt at anvende Fængselsstraf paa slige Individier, kan næppe bestrides. En Internering paa længere Tid i særlig for disse Personer bestemte Anstalter vil formentlig være den Foranstaltning, hvortil man rettest er henvist, men saa længe Loven kun giver Valget mellem Tvangsarbejde og Fængsel, er der ikke andet for end at anvende denne sidste Straf paa de uforbedelige Betlere og Vagabonder. De for Tvangsarbejdsanstalterne specifikke Midler til at indvirke paa de deri indsatte Forbrydere er Tvang og dermed forbundet Arbejde. Undervisning bliver der ikke Tale om paa Grund af Straffetidens ringe Længde og de paa-gældendes Alder. Derimod bør et gejstligt Tilsyn med Fangerne udøves. Tvungen bestaar i Berøvelse af Friheden til at forlade Anstalten og i Underkastelse under Anstaltens Orden og Disciplin. Yngre og ikke forhærdede Individier, urolige og meget demoraliserende Individier og Personer, som selv ønske det, bør kunne anbringes i Enkeltcelle Dag og Nat efter Bestyrelsens Skøn. De andre Tvangsfanger arbejde i Fælleskab om Dagen, dog ikke over c. 20 Mand i hver Afdeling, og sove i Natceller. Gamle og svagelige Individier kunne dog om fornødent anbringes i fælles Soverum om Natten, indrettede til mindst 3 Personer.

Kønnene holdes fuldstændig adskilte. Ligeledes bør Tvangsfanger holdes fuldstændig adskilte fra Fattiglemmer.

Som en Følge af den Maade, hvorpaa Tvangsarbejdsanstalterne have udviklet sig, er de alle et Led i de kommunale Fattig- og Arbejdsanstalter. Skønt det allerede i den tidligere Lovgivning var fremhævet, at Tvangsfangerne skulde behandles i særlige Afdelinger, var en saadan Ordning kun i ringe Grad gennemført, hvorimod en for Straffens Virkning højst uheldig Sammenblanding af Arbejdslemmer og Tvangsfanger jævnlig fandt Sted. Ved Ombygning af de bestaaende Anstalter og ved Opførelse af ny maatte det første Krav derfor blive en fuldstændig Adskillelse af Tvangsfanger fra Anstaltens øvrige Beboere. Dernæst krævedes i Overenstemmelse med det ovenfor anførte et Antal Enkeltceller til Ophold Dag og Nat med tilhørende Cellegaard, et fælles Soverum til mindst 3 Personer, Natceller til Resten af Tvangsfangerne, og endelig de fornødne Arbejdsrum og Gaarde til de Tvangsfanger, der om Dagen arbejde i Fællesskab. Endvidere maatte der findes Baderum, Rum til Inventarium, Arbejdsredskaber og Værelse for Opsynsmændene, saaledes beliggende, at der derfra kan føres Tilsyn med Anstalten ogsaa om Natten. For saa vidt de nævnte Fordringer ikke maatte siges at være ligefrem udtalte i den for Tvangsarbejdstraf gældende Lovgivning, vare de i alt Fald en Anvendelse af de for Fængselsvæsenet i øvrigt gældende Principper, saaledes som disse ere komne til Orde saa vel for Indretningen af Strafanstalter som for Arresthuse.

En særdeles vigtig Sag var Ordningen af Arbejdet i Tvangsarbejdsanstalterne. Ogsaa her gjorde den Omstændighed sig stærkt gældende, at Tvangsarbejdsanstalterne vare nøje forbundne med Fattig- og Arbejdsanstalterne. Ved Fastsættelsen af Arbejdsreglementerne for Tvangsarbejdsfanger kunde man derfor ikke se bort fra de samtidig gældende Regler for fri Fattiglemmers Arbejde. Der maatte skabes et saadant Forhold med Hensyn til Arbejdet, at

Opholdet i Tvangsafdelingen blev et føleligt Onde ogsaa for Fattiglemmer, som indsættes deri til Straf.

Medens man af Fattiglemmer kun kan forlange, at de skal arbejde i Lighed med fri Arbejdere, maa for Tvangsarbejdere det Synspunkt gælde, at deres hele Arbejdskraft er konfiskeret, og at der ikke til Hvile og Rekreation tilkommer dem mere Tid, end Vedligeholdelse af deres Sundhed og Arbejdskraft gør fornøden. Heraf følger Fordringen om længere Arbejdstid og et større Kvantum Arbejde end det, der fordres af Fattiglemmer. I Arbejdstiden bør der arbejdes uafbrudt. I øvrigt bør Arbejdet være produktivt, let fatteligt og uskadeligt for Sundheden. Arbejde, der kræver stor Anvendelse af fysisk Kraft, maa for de yngre Tvangsarbejdsfanger anses for særdeles gavnligt, og Arbejde i fri Luft, navnlig Have- og Markarbejde bør i høj Grad anbefales. Oprettelse af Tvangsarbejdsanstalter til udelukkende Friluftsarbejde under lignende Vilkaar som for Tugthusfanger, der arbejder ved Hedeopdyrkning, vilde uden Tvivl kunne give gode Resultater baade i penitentiar og økonomisk Retning.

I nær Forbindelse med Arbejdet staar Kosten og Arbejdsfortjenesten. Tvangsarbejdernes Kost skal paa den ene Side være tilstrækkelig nærende i Forhold til Arbejdstiden og Arbejdets Strenghed, paa den anden Side skal den være saa tarvelig som mulig og al Adgang med Hensyn til Kostens Forbedring afskæres. Derfor bør det i alt Fald kun i meget ringe Omfang tillades Tvangsfanger at købe Fødevarer og da kun af den tarveligste Art. — Arbejdsfortjenesten spiller for Tvangsarbejdet en vigtig Rolle. Den har reformatorisk Betydning ved at opmuntre til Flid og styrke Modet og Selvagtelsen, disciplinær Betydning, idet Berøvelse af Fortjenesten er en følelig Straf, økonomisk Betydning for Anstalten, idet den fremmer Arbejdet, og er anvendt paa rette Maade, en Støtte for Tvangsfangen ved hans Løsladelse. Ved Fastsættelsen af Arbejdsfortjenestens Størrelse ligger det nær at tage Strafanstalterne, navnlig

Cellefængslet med de korte Straffe, til Forbillede. En Fortjeneste af c. 10 Øre pr. Dag synes at være passende for en Tvangsarbejdsfange.

Denne Fortjeneste kan fremkomme paa to forskellige Maader, enten som Betaling for Overarbejde eller som Dusør.

Den første Maade, hvor der ydes Betaling for, hvad der præsteres ud over Pligtarbejdet, fremmer i høj Grad Arbejdsudbyttet, men har den Mangel, at det er meget vanskeligt at fastsætte Pligtarbejdet saaledes, at der opnaas en nogenlunde ligelig Fortjeneste ved de forskellige Slags Arbejde, at det er uanvendeligt ved en Del Arbejder, som efter deres Natur ikke tilstede Ansættelse til Pligtarbejde (Husgerning, Markarbejde og deslige), og at det giver Adgang til uforholdsmæssig stor Fortjeneste for særlig finger-nemme Fanger og Recidivister. I Strafanstalterne er man derfor gaaet over til Anvendelse af Dusørsystemet.

Dusøren er en bestemt lille Fortjeneste pr. Dag, der tilstaas Fangen, naar han skønnes at have arbejdet efter Evne. Til denne Ordning kræves det, at Opsynet samvittighedsfuldt fører Tilsyn med Fangens Arbejde og skønner over dettes Værdi. Arbejdsudbyttet er mindre, men kan forøges uden Progression i Dusøren, der i Begyndelsen er lidt mindre end Gennemsnittet og senere i Tilfælde af fortsat Flid og godt Forhold forøges noget over Gennemsnittet. Progressionen kan iøvrigt meget vel forenes med Overarbejdssystemet. For Recidivister bør Fortjenesten formindskes,

Arbejdsfortjenesten bør ikke efter Løsladelsen overlades til fri Raadighed for saadanne Individier, om hvilke Anstaltens Bestyrelse skønner, at de ville misbruge den. Den bør i alt Fald ikke udbetales de Paagældende ved Løsladelsen, men anvendes af Bestyrelsen til Fangens Bedste eller forblive indestaaende, indtil den kan udbetales til Personer eller Selskaber, der under en eller anden Form støtte den Løsladte.

Som det af nedenstaaende Oversigt over de i Danmark udenfor Kjøbenhavn bestaaende Tvangsarbejdsanstalter vil ses, ere de saaledes fremstillede Krav til Indretning-

Danmarks Tvangsarbejdsanstalter
uden for København,
jfr. Fattigloven 9. April 1891 § 33 jfr. Justm. Circ. 19. Septb. 1893.

Tvangsar- bejdsanstalten	Opført eller restaureret	Indrettet til		Opsyns- personale	Indretning	Arbejde	Belægning 1903
		Mænd	Kvinder				
paa Københavns Nørrebro (sammen med Arresthus)	1881	30	» (afsonede i Arrest- husets Celler)	1 fast Opsyn 1 Opsyn (mandlige)	3 Arbejdsrum, 2 Arbejdsskure 1 Fællessoverum til 6, 4 Sovesale, hver med 6 Natceller, (Materialrum, Op- synsværelser m. v.)	[I Entreprise] Kryolithpilning, Haandværk (saa vidt mulig Professionen).	242 Fanger, 11,133 Arbejdsdage, Højeste Antal: 50, Laveste Antal: 21.
i Roskilde (sammen med Arbejds- og Sygeanstalt)	1855 ombygget 1896	20	»	1 Forvalter (for den sam- lede Anstalt) 1 Opsyn (mandlig)	<i>Fællesafdeling:</i> 1 Arbejdsrum til 6 1 » - 10 1 Fællessoverum til 4 2 Sovesale, hver 6 Celler. <i>Celleafdeling:</i> 4 Dag- og Natceller. (Opsynsværelse, Depotrum m. v.)	Fabrikation af Ild- tændere, Plydsning af Tov- værk, Sortering af Papir, Stenslagning, Havearbejde.	51 Fanger

i Hillerød (sammen med Fattig- og Ar- bejdsanstalten)	1857	20	«	1 Inspektør, 1 Opsyn (mandlig)	2 Arbejdssale, 8 Natceller, 3 Dag- og Natceller, 2 Fællesovesale. (1 Arrest, Opsyns- værelse m. v.)	Værkplydsning (Pligtarbejde: 3 $\frac{1}{2}$ daglig).	4785 Arbejdsdage. Gennemsnitlig Be- lægning 13 Fanger daglig.
i Holbæk (sammen med Arbejds- og Daareanstalt)	1889 forandret 1900	23	«	1 Inspektør 1 Opsyn (mandlig)	1 Arbejdsstue, 1 Spisesal, 2 Fællesoverum, 18 Natceller, (Depot, Opsyns- værelse m. v.)	Skærveslagning, Haandværk, Maattevævning, Værkplydsning.	1752 Arbejdsdage, Gennemsnitlig Be- lægning 4, ⁸⁰ Mand (1901: 2489 Dage 6, ⁸² Mand, 1902: 2084 Dage. 5, ⁷¹ Mand.)
ved Korsør (sammen med Arbejdsan- stalten)	1858—60 ombygget 1890	20	3	1 Inspektør 4 Opsyn (mandlige, til hele An- stalten), 1 Opsyn (kvindelig).	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdsstuer, 17 Natceller, 1 Fællesoverum til 3, <i>Kvindeafdeling:</i> 1 Arbejdsstue, 3 Natceller. (Opsynsværelser, Depot, Badeværel- ser m. v.)	<i>Mænd:</i> Skærveslagning, Fabrikation af Maatter, Høst- baand, Værkplyds- ning; Have- og Markarbejde, Haandværk. <i>Kvinder:</i> Vask, Haandarbejde.	333 Mand i 7022 Dage, gennemsnitlig c. 19 M., jævnt for- delte over hele Aaret.

Tvangsarbejdsanstalten	Opført eller restaureret	Indrettet til		Opsynspersonale	Indretning	Arbejde	Belægning 1903
		Mænd	Kvinder				
i Næstved (sammen med Fattigarbejdsanstalt)	1868 ombygget 1897	25	3	1 Inspektør 1 — gift (obligatorisk) — Værkmeester, 1 Karl.	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdssale, 1 Spisestue, 2 Fællesoverum, 21 Natceller, 4 Dag- og Natceller. <i>Kvindefdeling:</i> 1 Arbejdsværelse, 1 Fællesoverum til 3. (Opsynsværelser, Baderum, Depoter, m. v.)	Vævning, Sivfletten, Børstenbinderi. Kartning, Strikning, Spinden, Syning.	92 Fanger i 5029 Dage. Højeste Antal: 27 Laveste Antal: 6 i henholdsvis Februar og Juni.
i Odense (sammen med Fattigarbejdsanstalt)	1883	28	6	1 Forstander, 2 Opsyn (mandlige)	<i>Mandsafdeling:</i> 4 Arbejdsstuer, 1 Spisestue, 1 Fællesoverum til 3, 25 Natceller. <i>Kvindefdeling:</i> 1 Arbejdsstue, 1 Fællesoverum til 4, 2 Natceller. (Arrester, Opsynsværelser, Baderum m. v.)	Papirposeklistring, Stenslagning, Maattefletning, Tovværkspilning, Tæppebankning. Papirposeklistring, Husarbejde.	Belægningsdage for Mænd: 8136 for Kvinder: 36 Højeste Antal: 34 Laveste Antal: 13

ved Saxkøbing (sammen med Sindssygeanstalt)	1866 forandret 1889 og 1895	26	› (afsone i Arrest- hus)	2 Opsyn (mandlige)	2 Arbejdssale, 1 Spisestue, 20 Soveboxer, 6 Dag-og Natceller, (Opsynsværelser, Baderum m. v.)	Arbejder i Siv, Halm, Tov og Ko- kus (Maatter, Høst- baand m. m.), Børstenbinderi, Stenslagning, Værkplydsning. Have- og Markar- bejde.	Belægningsdage for Mænd 8029 Dage (gennemsnitlig pr. Dag c. 21 Fanger), for Kvinder 180 Dage.
ved Ronne (sammen med Fattiggaard)	1897	6	›	1 Forvalter	1 Arbejdsstue, 1 Fællesoverum til 4, 2 Dag-og Natceller, (Optagelsesrum, Baderum, Opsyns- værelse m. v.)	Skærveslagning, Værkplydsning. Maattearbejde.	15 Fanger med 641 Dage.
ved Aalborg (sammen med Arbejds- og Daareanstalt)	1897	25	9	1 Inspektør 3 Opsyn (mandlige) 1 Opsyn (kvindelig)	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdssale, 1 Spisesal, 1 Fællesoverum til 2, 14 Natceller, 9 Dag-og Natceller, <i>Kvindeafdeling:</i> 1 Arbejdssal, 1 Fællesoverum til 3, 4 Natceller, 2 Dag-og Natceller, (Opsynsværelser, Baderum, Depoter, m. v.)	Skærveslagning, Brændebuggen, Tæppebankning, Sækkesyning, Haandværk, Have- og Markar- bejde. Haandarbejde, Husarbejde.	Gennemsnitsbe- lægning for Mænd: 16 for Kvinder: 2

Tvangsar- bejdsanstalten	Opført eller restaureret	Indrettet til		Opsyns- personale	Indretning	Arbejde	Belægning 1903
		Mænd	Kvinder				
ved Viborg (sammen med Fattiganstalt)	1882 udvidet 1887	14	> (sammen med For- sørgelses- lemmer)	1 Inspektør, 1 Opsyns- karl	6 større og mindre Arbejdsrum, 1 Fællesoverum til 4, 10 Natceller, 3 Dag- og Natceller, (Opsynsværelse, Depotrum m. v.)	Haandværk (efter Profession), Maatte- og Sime- fletning, Brændebuggen, Savning, Stenslagning.	Samlet Antal Belægningsdage: 1497 Dage, gennemsnitlig maanedlig Belæg- ning 6,5.
i Randers (sammen med Fattiggaard)	1890	9	>	1 Overopsyn, 2 Under- opsyn (mandlige)	1 Arbejdsstue, 1 Fællesoverum til 3 Personer og 4 Natceller, 2 Dag- og Natceller, (Opsynsværelse, Depot m. v.)	Skærveslagning, Børstenbinderi, Sivfletning, Fabrikation af Ildtændere.	50 Fanger i 2299 Dage. Gennemsnitsbelæg- ning c. 6 $\frac{1}{3}$ daglig.
ved Mariager (sammen med Arbejdsanstalt)	1869 ombygget 1896	11	> (anbrin- ges i en Dag- og Natcelle)	1 Opsyn (mandlig)	1 Arbejdsstue, 1 Spisestue, 1 Fællesoverum til 3, 6 Natceller, 2 Dag- og Natceller, (Receptionselle, Opsynsværelse m. v.)	Halmfletning, Børstenbinderi, Stenslagning, Have- og Markar- bejde.	Den største Be- lægning: 8 mandlige og 1 kvindelig Fange. Den mindste Be- lægning 1 mand- lig Fange.

ved Horsens (sammen med Forsørgelses- anstalt)	1864 ombygget 1896	31	9	2 Opsyn (mandlige), 1 Opsyn (kvindelig).	<i>Mandsafdeling:</i> 2 Arbejdssale, 1 Fællesoverum, 20 Natceller, 4 Dag- og Natceller, <i>Kvindeafdeling:</i> 1 Arbejdssstue, 1 Fællesoverum, 5 Natceller, 2 Dag- og Natceller, (Opsynsværelser, Depot m. v.)	Sejlmagerarbejde, Vævning af Heste- grimer, Poseklistring, Skærveslagning, Have- og Markar- bejde. Husarbejde.	Gennemsnitlig daglig Belægning for Mænd: 22,68 for Kvinder: 3,30
ved Holstebro	1897	15	<	1 Forvalter, 1 Opsyns- karl.	3 Arbejdssstuer, 1 Fællesoverum, 7 Natceller, 5 Enkeltceller, (Opsynsværelse, Bædeværelse m. v.)	Halm og Sivar- bejde, Have- og Markar- bejde.	60 Fanger.
paa Fanø (sammen med Arresthus)	1896	15	>	1 Opsyn (tillige Ar- restforvarer, 1 Medhjælper (mandlig).	2 Arbejdssale, 1 Fællesoverum til 3, 12 Natceller, (Opsynsværelse, Depot m. v.)	Klistring af Poser, Halmfletning, Værkplydsning, Haandværk, Brændeskæren, Stenslagning.	Gennemsnitlig 11 Fanger.

gen af disse Anstalter, om end med større eller mindre Modifikationer, komme til Udførelse. Forholdet er da det, at adskillige Betingelser for en rationel Anvendelse af Tvangsarbejdsstraffen ere til Stede. Naar det dog med Føje har kunnet gøres gældende, at Tvangsarbejdsstraffen ikke i ønskeligt Omfang naar sit Maal og ikke sjælden kun i ringe Grad svarer til sit Navn, maa Grundene hertil søges paa forskellige Steder.

Som allerede fremhævet er det ikke Staten direkte, der har taget den Opgave i sin Haand at sørge for de fornødne Anstalter til Afsoning af Tvangsarbejde. Det er overladt de kommunale Autoriteter at løse denne Opgave, og Løsningen er anvist i selve Lovgivningen, nemlig at indrette Tvangsarbejdsafdelinger i de alt bestaaende kommunale Fattig- og Arbejdsanstalter. At man ad denne Vej ikke kan naa en virkelig tilfredsstillende Ordning, er indlysende. Man har i Stedet for en enkelt eller nogle faa større Statsanstalter faaet en Række smaa Tvangsarbejdsanstalter, hvor den Ensartethed i Straffens Afsoning, der maa ønskes, ikke kan skabes. Selv om de for disse Anstalter gældende Reglementer ere affattede i Overensstemmelse med visse almindelige Principper, vil deres praktiske Anvendelse dog for en væsentlig Del komme til at bero paa den paagældende Anstalts Leder. Da Tvangsarbejdsanstalterne danne et Led i kommunale Institutioner, der have adskillige andre Opgaver at varetage, har man ved Valget af Bestyrere selvfølgelig ikke ensidig kunnet lægge Vægten paa at faa fængselsmæssig uddannede Mænd, og det har derfor ikke kunnet undgaas, at Tvangsfanger, der vandre fra en Anstalt til en anden, kunne blive Genstand for en meget uensartet Behandling. Som allerede bemærket har denne Forening af Tvangsarbejdsanstalterne med Fattiganstalterne ogsaa bidraget til at udviske Tvangsarbejdsanstaltnes Karakter af Strafanstalter og derigennem Tvangsarbejdets Karakter af Straf og navnlig af, at det bør være en reformatorisk Straf. Til at fjerne denne Sammenblanding vil det gennem Tvangsarbejdsanstaltnes Regle-

menter hævdede Krav til absolut Adskillelse af Tvangsfanger fra Arbejdslemmer ikke være tilstrækkeligt; en tilfredsstillende Ordning vil først naas ved Oprettelsen af selvstændige Tvangsarbejdsanstalter.

En Omstændighed, der i væsentlig Grad bidrager til at gøre Tvangsarbejdsstraffen illusorisk eller dog mindre virkningsfuld end den, ogsaa under de bestaaende Forhold, kunde og burde være, er Mangelen af tilstrækkelige Midler til at hævede Orden og Disciplin blandt den meget vanskelige Befolkning, Tvangsarbejdsanstalterne rumme, og navnlig til i fornødent Fald at tvinge uvillige Fanger til at arbejde. Medens det, inden Loven af 1891 traadte i Kraft, var tilladt at anvende legemlig Straf som disciplinært Middel overfor Tvangsfanger, afskaffede denne Lovs § 41, 2det Stykke Anvendelsen af denne disciplinære Straf uden at sætte nogen anden virkningsfuld Straf i Stedet. Erfaringen har da ogsaa vist, at de i Fattigloven fastsatte disciplinære Midler kun til Nød ere tilstrækkelige over for Anstaltens sædvanlige Beboere — Løsgængere og Betlere samt Fattiglemmer, der have forset sig mod de for dem gældende særlige Bestemmelser — men at de ere ganske utilstrækkelige over for de raa og hensynsløse Personer, som indsættes til Tvangsarbejde efter Lov af 11. Maj 1897 for Vold mod sagesløs Person, og navnlig ikke formaa at tvinge disse Personer til at arbejde. Kravet lyder da ogsaa nu paa Indførelsen af virkningsfulde disciplinære Straffemidler. Blandt disse maa korporlig Straf for grovere Forseelser som Trods, Opsætsighed og gentagen Dovenskab ved Arbejdet anses for det bedste Middel, idet det sikkert vil være baade det virksomste og humaneste Middel i saadanne Tilfælde. Den korporlige Straf, anvendt overfor Personer, der alt ere i det offentlige Varetægt til Strafafsoning, virker ikke saa meget fysisk, idet Lidelsen er kortvarig og i Virkeligheden ubetydelig, som psykisk, idet den paa en haandgribelig og selv for den sløveste forstaaelig Maade gør det klart for den paagældende, at de ere i en Stær-

keres — Straffemyndighedens — Hænder, at de trods al indbildt Styrke ere afmægtige, og at de ikke har anden Udvej end at bøje sig. At Opsynet skulde brutaliseres ved, at korporlig Straf bringes til Anvendelse, er en Paastand, som ikke bekræftes ved Erfaringerne fra Strafanstalterne. Som andre disciplinære Straffe, hvis Anvendelse kan anbefales, kan endnu nævnes Skærpelse af Cellestraffen ved haardt Natteleje og indskrænket Kost, navnlig i Form af Vand og Brød. Derimod synes Indførelsen af den saakaldte »staaende Arrest« ikke at være anbefalelsesværdig. Dette Tvangsmiddel har hidtil ikke fundet Anvendelse i Danmark og har en betænkelig Lighed med Tortur.

Tvangsarbejdsstraf kan kun idømmes i en Tid af indtil 6 Maaneder. At dette Tidsrum er for kort, tør næppe bestrides. Der vil ikke kunne naas tilfredsstillende Resultater af Tvangsarbejdsstraffen, medmindre Maksimum af den Tid, i hvilket Straffen kan idømmes, sættes ret betydeligt op. Netop overfor den Klasse Individder, paa hvilke Tvangsarbejdsstraf finder Anvendelse, vil lang Tids regelmæssigt Arbejde under Tvang og uden Adgang til Nydelse af Spiritus være af særlig Betydning, og det kan i denne Forbindelse ogsaa fremhæves, at for disse Individder staaar Frihedsberøvelse i lang Tid som et stort Onde.

En Ordning af Tvangsarbejdsstraffen, saaledes at den kommer til i fuldt Maal at svare til sit Navn, vil give den forøget Betydning og sikkert ogsaa bidrage til, at denne Straf kommer til Anvendelse i større Omfang end nu, hvor det synes, at Tilliden til dens Virkning og dermed Ønsket om at bringe den til Anvendelse ikke er særlig stor.

Ovenfor er givet en Oversigt over de uden for København bestaaende Tvangsarbejdsanstalter og disses Indretning. I København er Forholdene mindre gode, men i de nærmeste Aar vil Opførelsen af en ny, tidssvarende Tvangsarbejdsanstalt formentlig være fuldført og dermed en for Landets Hovedstad passende Ordning tilvejebragt.

K. Goos.